

ΔΗΜΗΤΡΗΣ
ΚΟΝΤΑΡΓΥΡΗΣ

Μια ζωή ...αρχιτεκτονικοί διαγωνισμοί

Τέσσερις μήνες μετά την αποφοίτηση από το Πολυτεχνείο, δεν είναι συνηθισμένο να παίρνει κάποιος πρώτο βραβείο σε έναν διαγωνισμό για ιδιαίτερα σημαντικό – από πλευράς μεγέθους και σημασίας – αρχιτεκτονικό έργο, όπως ήταν η Αρχιτεκτονική Σχολή του ΑΠΘ. Δικαιώνει τις σπουδές που προηγήθηκαν, προδιαγράφει ένα λαμπρό μέλλον στον επαγγελματικό στίβο.

Ο Δημήτρης Κονταργύρης ευτύχησε να ξεκινήσει το 1957 με ένα βραβείο την καριέρα του ως αρχιτέκτων. Και ευτύχησε διπλά, όπως ο ίδιος υπογραμμίζει, γιατί την ξεκίνησε από κοινού με τον Νίκο Δεσύλλα, τον Αντώνη Λαμπάκη και τον Παύλο Λουκάκη. Οι τέσσερις τη συνέχισαν με τον ίδιο τρόπο, παρά την απογοήτευση που αισθάνθηκαν, όταν το πρώτο βραβείο δεν τους ανατέθηκε και ως μελέτη.

Σε διάστημα 34 ετών (1957 - 1991) πήραν μέρος σε περισσότερους από 40 αρχιτεκτονικούς διαγωνισμούς (με 1 έως 3 λύσεις, κάθε φορά) και έτυχαν 35 διακρίσεων, μεταξύ των οποίων 15 πρώτα βραβεία. Πέτυχαν ακόμη και το ασυνήθιστο, στον ίδιο διαγωνισμό, να αποσπάσουν 1ο και 2ο βραβείο και έναν έπαινο για τις τρεις λύσεις που κατέθεσαν στο διαγωνισμό για τη Φοιτητική Εστία Θεσσαλονίκης!

Μια ζωή αρχιτεκτονικοί διαγωνισμοί για τους τέσσερις, και περισσότερο για τον Δημήτρη Κονταργύρη, είτε ως διαγωνιζόμενοι, είτε ως κριτές. Η αυλαία των συμμετοχών έκλεισε με τη διάκριση του γραφείου (1ο βραβείο και ανάθεση) στο διαγωνισμό για το κτίριο του Ινστιτούτου Τεχνολογίας Υπολογιστών στην Πανεπιστημιούπολη Πατρών (1991), όταν από την αρχική τετραμελή ομάδα είχε μείνει στο γραφείο μόνο ο Δημήτρης Κονταργύρης.

Ο ίδιος αποδίδει τη μακρά και μεγάλη επιτυχία σε δύο αποφάσεις που από την αρχή είχαν πάρει οι τέσσερις συνεργάτες: «Να διαθέτουμε τον ελεύθερο χρόνο μας στη συμμετοχή μας σε όσο γινόταν περισσότερους διαγωνισμούς και να μετέχουμε στους διαγωνισμούς συλλογικά».

Έτσι, βρέθηκαν κάποτε να δουλεύουν ταυτόχρονα τις μελέτες πέντε σημαντικών κτιριακών συγκροτημάτων (ΟΤΕ Καλλιθέας, Φοιτητική Εστία Αθήνας & Θεσσαλονίκης, Παιδαγωγική Ακαδημία Λαρίσης και πολυκατοικίες ΑΟΟΑ).

Και αυτό, όπως λέει ο ίδιος, «σε ένα καθεστώς απόλυτης συλλογικότητας (κολεκτίβας - κοινές δουλειές, κοινά έξοδα, κοινά έσοδα, κοινή προβολή). Παίρναμε κάθε μήνα ένα είδος μισθού (ίδιο για όλους) και το υπόλοιπο έμενε στο κοινό ταμείο, για να δημιουργηθεί κεφάλαιο για τα έξοδα του γραφείου. Κάθε εξάμηνο ή κάθε χρόνο - αν θυμάμαι καλά - γινόταν η διανομή των κερδών (ένα είδος μερίσματος).

Πέραν, όμως, από αυτό υπήρχε και μια στενή - σχεδόν αποκλειστική - σχέση στις κοινωνικές μας δραστηριότητες και ένα είδος αμοιβαίας κριτικής για ενέργειές μας σε κοινωνικό επίπεδο, ακόμη και σε επίπεδο προσωπικών σχέσεων, που δε θα μπορούσαν να επηρεάσουν την εύρυθμη λειτουργία του γραφείου, "σταλινική περίοδος"».

Και προς επιβεβαίωση αυτών, αναφέρει πως το 1965, όταν πήγε για

τέσσερις μήνες στο Παρίσι με υποτροφία της γαλλικής κυβέρνησης για ένα stage σχετικά με την προκατασκευασμένη δόμηση και επειδή τα τέσσερα προηγούμενα χρόνια (1961 - 1964) δεν είχε κάνει καθόλου διακοπές, το γραφείο του κατέβαλε εκείνο το διάστημα τους μισθούς, με τους οποίους τον είχε πιστώσει λόγω των χαμένων διακοπών.

Με τη διεύρυνση του κύκλου εργασιών του γραφείου, το καθεστώς αυτό άρχισε να παρουσιάζει τις αδυναμίες του: «Χαλάρωση της απόδοσης, διάχυση των ευθυνών, διόγκωση των εξόδων λειτουργίας, αμοιβαία παράπονα κλπ. Έτσι, γύρω στο 1970 έγινε και η πρώτη αναθεώρηση του καθεστώτος της "κολεκτίβας" (ο πρώτος ρεβιζιονισμός). Συγκεκριμένα, κάθε δουλειά απέκτησε τον υπεύθυνο μελετητή της, ο οποίος είχε την πρώτη και τελευταία λέξη στην επεξεργασία και την πρόδοό της, χωρίς όμως να λείπει το στοιχείο της συλλογικής συμβουλευτικής κριτικής. Ο υπεύθυνος κάθε δουλειάς κρατούσε το 10% - 20% των κερδών και έδινε τα υπόλοιπα στο κοινό ταμείο. Λίγα χρόνια μετά, για να συσφιχτεί η επαγγελματική σχέση και για να καθιερωθεί ένα κίνητρο στον περιορισμό των εξόδων της κάθε εργασίας, έγινε νέα αναθεώρηση: Ο υπεύθυνος κάθε εργασίας έδινε το 10 - 15% της ακαθάριστης αμοιβής κάθε δουλειάς στο γραφείο και κρατούσε τα υπόλοιπα. Έτσι, τα έξοδα της δουλειάς τον αφορούσαν προσωπικά (ακόμη και η τυχόν ζημία μιας δουλειάς).

Στη φάση αυτή, όμως, η συλλογικότητα χαλάρωσε, στην πραγματικότητα γιατί ο Παύλος Λουκάκης στράφηκε στην Πολεοδομία και έφυγε στη Γερμανία (την περίοδο της στήντας) και περίπου το ίδιο διάστημα ο Νίκος Δεσύλλας απορροφήθηκε από το συνδικαλισμό (πρόεδρος του ΣΑΔΑΣ και μετά του ΤΕΕ)».

Η μεταπολίτευση βρήκε το γραφείο με δυο μόνο ενεργούς συνεργάτες, τον Δημήτρη Κονταργύρη και τον Αντώνη Λαμπάκη, ο οποίος, μετά από οξύ καρδιακό επεισόδιο, «έφυγε» από τη ζωή το 1990. Το

ΟΙ ΜΗΧΑΝΙΚΟΙ
Η ΖΩΗ ΚΑΙ ΤΟ ΕΡΓΟ ΤΟΥΣ

Επιμέλεια:
ΓΙΩΡΓΟΣ Π. ΚΑΡΑΛΗΣ
(Κείμενο βασισμένο
σε χειρόγραφες σημειώσεις
του Δ. Κονταργύρη)

γραφείο τελικά έπαψε να λειτουργεί το 2005.

Για τον Δημήτρη Κονταργύρη «περισσότερες πιθανότητες να αναρριχηθούν στο 1ο βραβείο δεν έχουν οι λύσεις με τις πολλές αρετές, αλλά εκείνες με τα λιγότερα λάθη», όπως υποστηρίζει.

Το «μυστικό» της δικής τους επιτυχίας, την ελαχιστοποίηση των σφαλμάτων, το αποδίδει στη σκληρή συλλογική κριτική κατά τη διάρκεια της σύνθεσης των λύσεων. «Ήταν μια διαδικασία επίπονη (πολλές φορές εις βάρος της αισθητικής, κυρίως, ποιότητας των

λύσεων), αλλά αποτελεσματική, αφού εξασφάλιζε διακρίσεις. Είχε, βέβαια, και το πικρό αντίτιμό της: Την έλλειψη αναγνωρίσιμου προσωπικού χαρακτήρα στα έργα μας».

Ο τρόπος αυτός έγινε κομμάτι της συνθετικής διαδικασίας, ακόμη και όταν έμεινε μόνος, με τη μορφή της αυστηρής αυτοκριτικής, όπως λέει. Όταν έλαβε μέρος στο διαγωνισμό για το κτίριο του ΙΤΥ στην Πάτρα, άλλαξε τέσσερις φορές τη λύση, πριν την καταθέσει και πριν τελικά επιλεγεί μεταξύ των πέντε που συνολικά κατατέθηκαν.

Στις 23 Σεπτεμβρίου, ο Δημήτρης Κονταργύρης θα δώσει μια διάλεξη (ώρα 19.00 – αίθουσα εκδηλώσεων ΤΕΕ, Καρ. Σερβίας 4, 5ος όροφος) με θέμα «Περιοχή Hilton - Ριζάρη: πρόταση περιβαλλοντικής και κυκλοφοριακής αναβάθμισης».

4 μαρτυρίες για ... γέλια και για «κλάματα»

(Μια αφήγηση σε πρώτο πρόσωπο)

- Το 1978 πήραμε το βραβείο για το συγκρότημα KATEE (TEI Χαλκίδας και εν συνεχεία εκπονήσαμε τη μελέτη. Το συγκρότημα επρόκειτο να κτισθεί στα Βασιλικά Ευβοίας, νοτιάς της Χαλκίδας, σε ένα απόλυτα επίπεδο οικόπεδο (πίατο). Η εκπόνηση της οριστικής μελέτης συνέπεσε με προεκλογική περίοδο. Ο τότε υπουργός Παιδείας έτυχε να εκλέγεται στην Εύβοια και ο κύριος όγκος των ψηφοφόρων του ήταν στα Ψαχνά (βόρεια της Χαλκίδας), ενώ στα Βασιλικά πλειοψηφούσαν οι πολιτικοί του αντίπαλοι. Αποτέλεσμα: Εν τάχει άλλαξε το διαθέσιμο οικόπεδο για την ανέγερση του συγκροτήματος και από τον οριζόντιο επίπεδο χώρο στα Βασιλικά, το συγκρότημα έπρεπε να εγκατασταθεί σε μια βραχώδη και λοφοειδή περιοχή έξω από τα Ψαχνά, με όλες τις απαιτούμενες προσαρμογές της μελέτης. Δε θυμάμαι αν ο εν λόγω υπουργός εξελέγη εν τέλει βουλευτής - νομίζω πως όχι.

- Καμία μελέτη του γραφείου μας δε χρειάστηκε τόσο χρόνο εκπόνησης, όσο η μελέτη του συγκροτήματος του βιβλιοστασίου και τυπογραφείου της Βουλής στην Αμυγδαλέζα Αττικής, την οποία αρχίσαμε να εκπονούμε μετά από βράβευσή μας στον Αρχιτεκτονικό

Διαγωνισμό που έγινε το 1984. Η μελέτη εγκρίθηκε το 1996. Διήρκεσε δηλαδή 12 ολόκληρα χρόνια!

Κι αυτό γιατί στη 12ετία, έγιναν 5 φορές εκλογές, τέσσερις φορές άλλαξε ο Πρόεδρος της Βουλής και η αντίστοιχη κοινοβουλευτική επιτροπή, η οποία ήταν αρμόδια για την προώθηση του έργου, και κάθε φορά ο «νέος εργοδότης» έπρεπε να ενημερωθεί από την αρχή.

Πάντως, οσονούπω, το έργο μάλλον θα αρχίσει να κατασκευάζεται, μόλις 25 χρόνια μετά την έναρξη της μελέτης!

Το ζήτημα που προκύπτει είναι κατά πόσον οι λύσεις (λειτουργικές και αισθητικές), που πρότεινε μια μελέτη το 1984 (και που συντέλεσαν τότε στη διάκρισή της), είναι σήμερα επίκαιρες, καθώς, υπό τέτοιες συνθήκες, πόσο εύκολη και άδικη μπορεί να είναι και κριτική εις βάρος του μελετητή.

- Το 1972 ή 1973 (χούντα) εμφανίστηκε στο γραφείο μας ένας Ελληνοαμερικανός συνάδελφος, ως εκπρόσωπος μιας ομάδας επιχειρηματιών της Αμερικής, οι οποίοι ήθελαν να κάνουν μια πολύ μεγάλη τουριστική επένδυση στη Ρόδο. Μας πρότεινε να εκπονήσουμε τη μελέτη, με τη διακριτική παρακολούθησή του. Ήταν συγκεκριμένος,

όντως διακριτικός και εξαιρετικά καλοπληρωτής.

Η μελέτη καθυστέρησε, άλλαξε τρεις ή τέσσερις φορές, είτε γιατί άλλαζε το κτιριολογικό πρόγραμμα, είτε γιατί άλλαζε το οικόπεδο. Ωστόσο, όλες οι προμελέτες αμείφθηκαν καλά, τόσο ώστε αυτή να είναι η δουλειά με την καλύτερη σχέση αμοιβής ως προς την εργασία που απαιτήσε.

Πλην, όμως, αυτή η συνεργασία συνοδεύτηκε από δύο περιέργα συμβάντα:

Στο τέλος του 1973, αν θυμάμαι καλά, όταν δεν υπήρχε καμία υποψία για την πορεία της ελληνικής οικονομίας, ο συνεργάτης μας, μας πληροφόρησε εμπιστευτικά ότι η οικονομία όδευε προς υπερθέρμανση και έπρεπε να προσέχουμε. Νομίσαμε ότι ήθελε να εντυπωσιάσει - μια και ένα τέτοιο ενδεχόμενο δε διαφαινόταν - όμως σε λίγους μήνες επαληθεύτηκε πλήρως και η φαινομενικά σταθερή οικονομία έγινε έντονα πληθωριστική.

Το δεύτερο ήταν αποκαλυπτικότερο για την παρουσία του στη χώρα μας: Μόλις κατέρρευσε η χούντα (1974) ο καλός μας συνεργάτης εξαφανίστηκε. Ακούσαμε το όνομά του μετά από 10 ή 15 χρόνια και τότε πιστέψαμε πως στην Ελλάδα και τότε πιστέψαμε πως στην Ελλάδα λειτουργούσε ως διακριτικός πράκτορας μυστικών υπηρεσιών!

- Την πιο πικρή εμπειρία, την είχαμε ταυτόχρονα με την απροσδόκητη πρώτη επιτυχία μας και ήταν

συνέπεια της άρνησης του Παν/μίου Θεσσαλονίκης να μας αναθέσει την εκπόνηση της μελέτης, για την οποία είχαμε βραβευτεί. Την ανέθεσε σε εκείνους που είχαν λάβει το 2ο βραβείο: Δυο καθηγητές, από Αθήνα και Θεσσαλονίκη, και έναν ακόμη αρχιτέκτονα.

Είχαμε πιστέψει πως ένα πνευματικό Ίδρυμα, με επικεφαλής τον Γιάννη Κακριδή, θα ήθελε να βοηθήσει νέους αρχιτέκτονες, μετά από μια τέτοια εντυπωσιακή επιτυχία στο διαγωνισμό. Γι' αυτό και ζητήσαμε να συναντήσουμε τον πρύτανη. Εκείνος μας άκουσε, αλλά μας αποχαιρέτησε με ένα χτύπημα στον ώμο, λέγοντας: «Ε, καλά βρε παιδιά, θα βγάλει και άλλες δουλειές το Πανεπιστήμιο στο μέλλον!»

Μια πικρία, που αντί να κοπάσει, μεγεθύνθηκε τρία χρόνια αργότερα, όταν - παρόλο που θεωρούμασταν νέοι και άπειροι αρχιτέκτονες - το ΔΣ του τότε Βασιλικού Ιδρύματος, συγκροτημένο από ανθρώπους του αυλικού περιβάλλοντος (με κατά τεκμήριο αρτηριοσκληρωτικές και υπερσυντηρητικές απόψεις), μας ανέθεσε δίχως κανέναν ενδοιασμό και κανέναν περιορισμό, τη μελέτη της Φοιτητικής Εστίας Αθηνών, επί της οδού Πατησίων, ενός από τα μεγαλύτερα τότε κτίρια της Αθήνας, μετά, βέβαια, από την επιτυχία μας στον Αρχιτεκτονικό Διαγωνισμό που είχαν προκηρύξει.